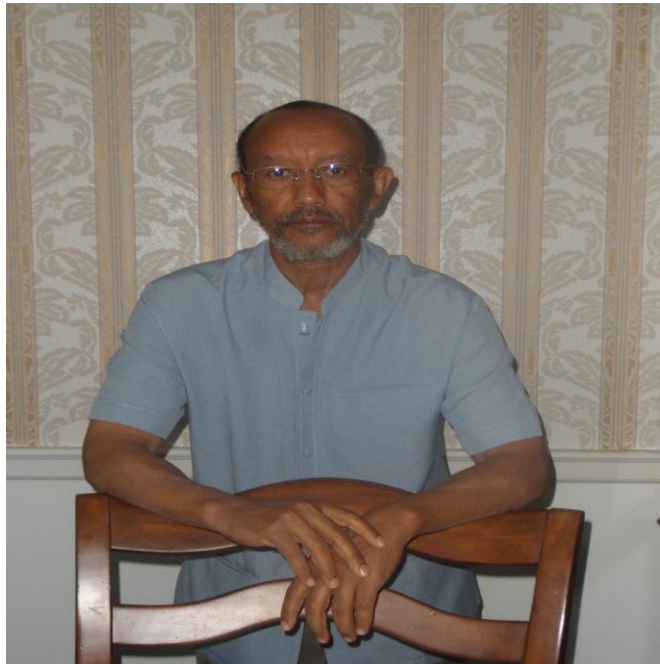

የዶ/ር ጋሻው ስንኞች ከባህር ማዶ

በዓለማየሁ ታዩ

alalemayehu@yahoo.com

በያዝነው ዓመት የአማርኛ ቋንቋን የሥነ ግጥም እልፍኝ ካደመቋት አዳዲስ መድብሎች መካከል “ስንኞች ከባህር ማዶ” እጄ ገብታለች ለጥበብ አምላክ ምስጋና ይግባውና! ገጣሚው ዶ/ር ጋሻው የወይንሸት ላቀ የሸፋን ስእል ልጅ ዋናድ ሳህሉ። በአንድ መቶ ሶስት ገጾች ተደጉሳ የህትመት ብርሃን የሞቀችው ይህች መድብል 72 የአማርኛና ስምንት የእንግሊዝኛ ቋንቋ ግጥሞችን ይዛለች። ገጣሚው በመግቢያው እንዳብራራው ግጥሞቹ የተጻፉት ባለፉት 38 ዓመታት ነው። የስደት ኅይወት የሃገር ናፍቆት የሰላምና የፍትህ ጥሪ ጀግናና ኅልፈቱ የእናት ፍቅር ወዘተ የግጥሞቹ ጭብጦች መሆናቸውንም ገጣሚው አውስቷል። ዶ/ር ጋሻው ትኩረት የሰጠባቸውንና የተለየ ጣእም የታየባቸውን ግጥሞች እነሆ በዚህ BOOK REVIEW ለመዳሰስ ተሞክሯል።

ከቅርብ ግዜ ወዲህ በአገራችን የሰነ-ግጥም

ኅትመት ባህል በጉልህ የሚታይ ክስተት ቢኖር በባህር ማዶ የሚኖሩ ሃበሾች የግጥም ስራዎቻቸውን ለህትመት ማብቃታቸውና ያገራችንን ግጥም በተለየ አቀራረብ ማድመቃቸው ነው። እነዚህ በባህር ማዶ የሚኖሩ ገጣምያን በስደት ህይወት መራራነትና በአገር ቤት ትዝታና በወገን ናፍቆት ጭብጦች ዙሪያ አበርክተው መጻፋቸውም እሙን ነው። በዚህ ተርታ ከሚመደቡት ገጣምያን አንዱ የሆነው ዶ/ር ጋሻው ይህም ሀገር ሆኖ በሚል ርእስ የስደት ህይወትን ጣእም አልባነት መረር ባለና ቁጭት በጉልህ በሚታይበት ድምጻት እንደሚከተለው ከትቦታል ጥቂት ስንኞች፤

ይህም ሀገር ሁኖ ተሰደድንበት

መሸሸጊያ ሁኖን ሞትን አለፍናት

ስቃይና ፍዳ መስሎን የለበት።

ይህም ሀገር ሁኖ

ሌሊት በጨለማ

ቤት ሙሉ ቤተሰብ በትኖ መውጣት

ይሆነኛል ያሉት ከረመጥ እሳት

.....

እራሱን የቻለ የስቃዮች ስቃይ ውሎ አድር መቆጨት

ሜዳው ቁልቁለቱ አጽሙ የበዛበት

.....

በተነበቡት ስንኞች የውጭ አገር የስደት ኑሮ አስከፊ ገጽታ በጉልህ ነው የሚነበበው። የግጥሙ ርእስ በራሱ ጨኸት ነው። በዚያ ርዕስ ውስጥ የመከፋትና የመጸየፍ ድምጸት ይነበባል። ረመጥ፣ እሳት፣ ስቃይ፣ ቁጭት፣ አጽም ደግሞ ይህንኑ የመንገፍገስ ስሜት የሚያጎሉ ቃላት ናቸው። ባለቅኔው ገብረ ክርስቶስ ደስታ አሞራና ቅል ተጋቡና በሚል ርእስ የጻፈው ግጥም እንዲሁ ስደት ከመረረው ገጸሰብ የሚፈልቁ ስንኞችን ቋጥሯል። ጥቂት ስንኞች

አሞራና ቅል ተጋቡና

እንግዝ አሉና “ውጫገር” ለማየት

እንግዝ አሉና ጥበብ ለመገብየት

እንግዝ አሉና እንሻገር ባህር

እንግዝ አሉና ይሻላል መሞከር

ያገር ልጆች ለፉ፣

ያገር ልጆች ሰሩ

ሄዱና በረሩና

ባህርም ተሻገሩ።

ሄዱ ቀላወጡ

የጥበብ ሰናፍጭ

በርበሬና ወጡ

አይቀር ሆድ መቁረጡ።

በጥላቻው ብዛት

በመገፋት ብዛት

በግልምጫው ብዛት

በተንኮሉ ብዛት

በፉክክር ብዛት

በፉክክር ብዛት

በምቀኝነት

በፈረንጆች እውቀት

ያገር ልጆች ለፉ እያቀረቀሩ

.....

ልብ እንበል ! በዚህ ስንኝ አሰናኝ/ገጸሰብ ሰብእና ላይ የተፈጸመውን በደል። በተመሳሳይ ሁኔታ ዶ/ር ፍቅሬ ቶሎሳም “ይህቺ ናት የኔ ምድር” በሚል ርእስ ባሳተመው መጽሐፍ በዚሁ ርእስ ባቀረበው ግጥም የውጭውን ሀገር ኑሮና እሴት እጅግ መራር በሆነና በተሰላቸ ድምጸት እንደሚከተለው አሰናኝቶበታል። ጥቂት ስንኞች፤

.....

እኮ እናንተ እነማን ናችሁ? እንነጋገር ካልክስ እሺ እንነጋገር!

እኮ በምንህ ታብየህ ነው እንዲህ የምትነፋ ደረት?

ስለ ታጀብክ ነው እንዴ ጭሱ ሳምባ በሚበጣጥስ ብረታብረት?

ስለተከበብክ ነው እንዴ እፍ ቢሉት እንደወረቀት በሚበታተን ቀውላላ ሀንጻ

ሰውን እንደሰርዲን አጭቆት እስረኛ አድርጎት ከጎረቤቱ በሚያኮራርፈው የሆነ ሲመስለው ነጻ?

.....

አሁን ተሰለጠንኩ ተብሎ ነው ይህ ሁሉ ጅነና? ድንቁም ስልጣኔ!

የመንፈስ ዝቅጠትን ብቸኝነትንና ስራን መግደል የሚፈለፍል ስልጣኔ ይቅርብኝ እኔ!

እርስ በርስ የሚያባላ ወላጅና ልጅን የሚያናክስ ስልጣኔ ይቅርብኝ እኔ!

ቁሳቁስን አምላኩ እያደረገ፤ ሰው ፈጣሪውን እንዳያውቅ የሚያደነቁር ስልጣኔ ይቅርብኝ እኔ!

ለዶላር ብሎ አንዱ ሌላውን እንዲያርድ የሚያደርግ ስልጣኔ ይቅርብኝ እኔ!

የዶ/ር ጋሻውን ግጥሞች ስናነብ እንደ ብርታት ከምንነቅስለት ነጥቦች አንዱ ያለመዝረክረኩ ነው። ሃሳብን ክሸን አድርጎ በተገቢው ቃልና ዜማ በተገቢው ፍጥነት ማቅረብን ገጣሚ ሊካን እንደሚገባው የዘርፉ ምሁራን አበክረው ይመክራሉ። በግጥሞች ውስጥ ከአንድ በላይ ጭብጥ ይዞ መነሳትና ዐይነጉዳዩን ዘንግቶ ግራ የመጋባት ችግር “በስንኞች ከባህር ማዶ” ውስጥ አይታይም። ምትና ምጣኔን በተመለከተም ጎልቶ የሚታይ መደናቀፍ የለም አብዛኞቹ ግጥሞች እንደ ስልጡን እረኛ ዋሽንት በህብርና በስምረት የሚንቆረቆሩ ናቸው። ዶ/ር ጋሻው ያገርቤት ናፍቆትን በተመለከተ “የደቂቆች ስደት” በሚል ርእስ ያቀነቀነውን እነሆ

ገዛሁ ዛሬም ዳግሚያ ያበባ ችግኝ

ጤናዳሙ ጦስኝ ሃሪቲው ሸቶኝ

.....

በእግረ ህሊና በምኞት መንገድ

አገር ቤት ገብቼ

አየሩን አሸትቼ

እሸቱን በልቼ

በመንፈስ ረክቼ

ደግሞ ተመለስኩኝ

የዐመት ቀለቤን የመንፈስ ሃሴቴን በደቂቆች ስደት

በብዛት ሸምቼ።

ይህ ግጥም በሃገር ቤት ናፍቆት የተሰቃየ ገጸ ሰብን ምሬት ነው በጉልህ የሚያሳየው። ገጸሰቡ በስደት የሚኖርበትን አገር ሲገልጽ

መሬቱን ብምሰው

ነጭ ኖሯል ለካ ዐለት የከበበኝ

ለተክሌ የማይበጅ በከንቱ ያጓጓኝ።

ይለናል አፈሮች የተለያዩ ቀለም እንዳላቸው እሙን ነው። በዚህ ግጥም ጤናዳም ሊተክልበት የተማሰው አፈር ግን ነጭ ተብሎ ተጠቅሷል። በዚያች አገር የሚኖሩ ሰዎችን ቀለም ለመጠቆም ገጣሚው በብልሃት

የመረጠው ቃል የግጥሙን መጽሔት በጉልህ አመላክቷል። አንባቢም ይህን ግጥም የጻፈ በኬንያና ወይ በሱዳን ያለ ስደተኛ እንዳልሆነ ይረዳል።

በዚሁ ስሜት ባለቅኔው መንግስቱ ለማም ትዝታ በሚል ርእስ በጻፉት ግጥም ከታላቋ ብሪታንያ በደቂቆች ስደት አገር ቤት የገባን ገጸሰብ እናያለን ጥቂት ስንኞች እነሆ

.....

በዋሽንቲ አፋጩ ዘፈነ ባቡር

ከሩቅ ይታይ ጀመር የድርቆሽ ክምር

ነፍሴም ዘላ ገባች ካገሬ መንደር

ባረንጓዴው ሜዳ በእንግሊዝ ገጠር

.....

ላንቃዬም ባረከው ያን የጎጃም ጠላ

ገበታ ቀረበ የሆዴ ቋት መላ

ጣቴን ቆረጠምኩት የጎንደሬ ተልባ

በእርጎ እየታጀበ የዶሮው ወጥ ገባ

ስጠግብ አዛጋሁ እንቅልፌ መጣና

አስተኙኝ ደርበው ቡሉኮ ላይ ባና።

ዶ/ር ጋሻው “ውይይት መስተንግዶ ስደት” በሚል ርእስ ያቀረበው ተውኔታዊ ግጥም እጅግ ማራኪ ነው። መጨቆንን፣ መገፋትንና ለአመጽ ለአብዮት መነሳሳትን እጅግ ደሴ ስሜት/ HUMOROUS TONE/ በደመቀበት ሁኔታ ነው እያዋዛ ያቀረበው። ግጥሙ እነማን? በሚል መጠይቅ ነው የሚጀምረው

እነማን?

ቁንጫና ቅማል መዥገርና ትኋን

ምን?

አመጽ ድብልቅልቅ ያለ አመጽ

የት?

እጌቶች ቤት እጌቶች እልፍኝ

እንዴት?

በመላ!

የነ ቡቺ ገላ ሆኖ መላ!

እኮ እንዴት?

የተባይ ሠራዊት ከደሃ ቤት ሸሸቶ
በነቡቹ ገላ ራሱን አስጠግቶ
ከሃብታሞቹ ቤት ገባ ተሰግስጎ
ማመልከቻም ሰጠ ላስቸኳይ ስብሰባ
ለማን?
ለልፍኝ አስከልካዩ
የስብሰባው ጥሪ ምንድን ጉዳዩ?
ብለው ቢጠይቁ እልፍኝ አስከልካዩ
እንደዚህ መለሱ
ከመደብ እድብዳብ እየምድጃው ሥር ስንንከራተት
ከሳሎን ከፎቼ ስጋጃ ከለበት
ለምን ተከለከልን በምንስ ምክንያት?
ምንድነው ሰበቡ ዘመኑ መብዛቱ
እዚህ ቤት ለመግባት ደጅስ መጠናቱ
ማን ከማን አንሶ ነው ምንድነው ብልሃቱ።
በእንዲህ ያለ ተውኔታዊ አቀራረብ የጀመረው ግጥም በ ሰውኛ ዘይቤ የታሸ ነው። እነ ቅማል ቁንጫና ትኋን የሰውን ባህሪ ተላብሰው እንደሰው አድማ ሲመቱ ሲቆጡና ሲያምጹ እናስተውላለን። ግጥሙ እያዋዛና እያጫወተ የሚያስተላልፈው ወሳኝ የሆነ ሰብአዊ ባህሪን ነው- መገፋትን አሻፈረኝ የሚልን ሰብአዊ ባህሪ፣ ከተጠያቂነት እራስን ገለል የማድረግን ሰብአዊ ባህሪ፣ ሌሎችን አጋፍጦ የመሸሸን ሰብአዊ ባህሪ ወዘተ። የግጥሙ መቋጫ ላይ አመጹ የተቀሰቀሰባቸውና “ጌቶች” በሚል ቅጽል የምናቃቸው ገጸሰብ ወርቅና ገንዘባቸውን ሸክፈው ቤታቸውን ጥለው ሲሸሹ እናስተውላለን

ጌቶች ይህን ሰምተው
ካገር ኮበለሉ
እኔን ካልነካኩኝ እንዳሻቸው ብለው
ወርቅ አልማዛቸውን በቦርሳ ሸክፈው
ትኋንን ቅማልን መኸገርን ቸል ብለው
ቤት ንብረታቸውን
እሜቴንም ሳይቀር ለወገን ለዘመድ አደራ ጣጥለው።

ቤት የአገር ተምሳሌት መሆኑን ብናጤን የዚህ ግጥም አጠቃላይ መልእክትና አጨራረሱ የዶ/ር ፈቃደ አዘዘን “የመሪዎች ስደት” ያስታውሰናል። እየሄድኩ አልሄድም በተሰኘው መድበል ከታተመው የዶ/ር ፈቃደ ግጥም ጥቂት ስንኖች እነሆ

.....
የሩቁን የጥንቱን ከምትመረምሪ ጠይቂ ያሁኑኑ
ብለሽ የት ነው ያለው?
ታላቁ እግዚአብሔር የሰው ልጆች መሪ የት ነው የሚኖረው?
ሰማይ ቤት ነው ያለው ሲመልሱ ብለው
ጠይቂ እንደገና ሰማይ ቤት የሄደው
እናን ምእመናኑን አጋፍጦን የሸሸው
ስቃይ በምድር በዝቶ ቢያንገሸገሸው ነው?

ከምድር ተሸቀንጥሮ ሰማይ ከነጎደ

በጂቡቲ በኩል እንግሊዝ ከሄደ
በናይሮቢ በኩል ሐራሬ ከሄደ
ከሕዝብ ፍላጎት እየበረገገ
ለሕዝብ ነኝ ብሎ
ከሕዝብ ካልሆነ
ብቻውን ለመጓዝ ከተደናበረ
ምኑንስ እረኛ ምኑን መሪ ሆነ?

“ክቡራን ገዳዮቼ” ሌላው ከረር ያለ ግጥም ነው። የግጥሙ ገጸባህሪ እና የሱ ዘመን ወጣቶች ያሳለፉትን የስቃይ ኅይወት በጉልህ ቀለም በረቀቀ ትዝብት ያወሳል። የግጥሙ ርእስ የሚሰብና ለማንበብ የሚገፋፋ ነው።

የኔ ስቃይ የኔ መሞት
መፎከሪያ መሸለሚያ የሆናቸው
በሥልጣን ላይ የነገዱ
በጊዜ ተማምነው ያቡዱ
ሕግን ረግጠው ያንገላቱኝ
ይገርመኛል ሲያጫውቱኝ
ባህር ማዶ አግኝተውኝ
የኔን መሞት ለኔው ሲያሙኝ!
ማንነቴን ረስተዉኝ
ከመንገድ ላይ ዐይኔን ጋርደው
በካቴና እጄን አስረው
በቁመና እግሬን ሰብረው
ከጣቶቼ ጥፍሬን ነቅለው
ቆሻሻ ጨርቅ ባፍ ጎስጉሰው
ያስቃዩኝ የገደሉኝ
ዛሬም አሉ
ፈረንጅ አገር ይኖራሉ

የግጥሙ ገጸሰብ ገዳዮች ክቡራን የሚል ቅጽል ተጎናጽፈው ቀድሞም በአገር ቤት የስልጣን በትራቸው ተጠቅመው ብዙዎችን ሲያጉላሉ አሁንም በሰደት ዓለም ከፍርድ አምልጠው ውስኪ ያያንቃረሩ ወሬ እየሰለቁ ጉራ እየመነዘሩ እንደሚኖሩ ያወጋናል።

ከሜንጦ ላይ አንጠልጥለው
የገረፉኝ ተንጠራርተው
የኔ ስቃይ ምን ጨንቋቸው
ይረሽን ብለው ደንፍተው
ጥሻ ለጥሻ የጎተቱኝ
ሙቷል እሱስ አውሬ ይብላው
ብለው ጫካ ውስጥ በሌት
ላራዊት እራት የጣሉኝ
ዛሬም አሉ
ፈረንጅ አገር ይኖራሉ

እየዘሩ ሰው ያማሉ

ጉራ ይመነዝራሉ

ታዲያ ገጸሰቡ በትዝብት የሚያያቸው ገዳዮቹ ከዓለም ፍርድ ቤሽሹም ከኅሊና ፍርድ ሊያመልጡ አይችሉምና ኑሯቸው በታይታ ደስታ የተሞላ ውስጣቸው ግን በብክነትና በመሸማቀቅ የቆሰለ መሆኑን ሳይጠቅስ አያልፍም።

ከዓለም ፍርድ ቤሽሹ ከኅሊናቸው ላይሸሹ

እንዲያው ይባክናሉ

ገዳዮቹ በዳዮቹ ፍርድ ሸሽተው ፈረንጅ አገር ይኖራሉ

ውስኪ ያንቃርራሉ ወሬ ይሰልቃሉ ጉራ ይመነዝራሉ

እኔም አለሁ አንገት ደፍቼ

ፍርድን ለግዚሃር ሰጥቼ!!!

ገጣሚው ለኅትመት የበኩር ስራው የሆነችውን መድበሉን ሲያመደብል አንባቢን ተመሳሳይ በሆኑ ስራዎች ላለመድፈር የቆረጠ ይመስላል። ረዥም ግጥሞች፣ አጭር ግጥሞች፣ በወል ቤትና በድብልቅ ሃረግ የተሰናኙ፣ በሰንገመገን ቤት የተቃኙ፣ ስለፍቅር የሚያወሱ፣ ስለ ውበት የሚተርኩ፣ በጉራማይሌ የቀረቡ፣ በእንግሊዝኛ ቋንቋ የቀረቡ ወዘተ ግጥሞች መካተታቸው ገጣሚው ለVARIETY ትኩረት የሰጠ አስመስሎታል መድበሉንም ሁለገብ አድርጎታል። ገጣሚው በረዥሙ ካሰናኛቸው ስራዎች መካከል “ውይይት መስተንግዶ ስደት” ተጠቃሽ ነው። በአጭሩ ከተሰናኙት መካከል ደግሞ “ዝልቂያ” ን እነሆ

ዝልቂያ

“እውነትና ንጋት እያደር ይጠራል”

ሲባል እየሰማን ምኑ ይደበቃል።

ልብሽ እየከዳኝ ሆዴም እያወቀው

ትዝታን አዝዬ ታዝቤ ልዝለቀው።

የዶ/ር ጋሻው ግጥሞች አብዛኞቹ የተሰናኙት በመደበኛ ቤት ወይም በወል ቤት ግጥም ነው። አልፎ አልፎ በድብልቅ ሃረግ የተጻፉ ግጥሞች መካተታቸውም አልቀረም። በድብልቅ ከተሰናኙት መካከል “ካንድም ሁለት ሶስቴ” ተጠቃሽ ናት።

ካንድም ሁለት ሶስቴ

በቀን ሦስቴ አብዳለሁ፣

ስነቃ ከእንቅልፌ

ንጋት ላይ ጮሃለሁ

ተኝቼ ስነቃ

ብስጭትጭት እላለሁ

በቀኑ ውሎዬ

ወጥቶ በመውረዴ

በመላ ገላዬ

አይሰክንም ሃሳቤ

ጨርቁን ያስጥለኛል፣

ሁለተኛው እብደት፣

ያገረሽብኛል።

ጀምበሯ ስትጠልቅ ብርሃን ተሸንፎ፣

ጨለማ ሲመጣ ዳፈኑን ሸክፎ

ያኔ ይጀምራል ሦስተኛው እብደቱ።
ያቁነጠንጠኛል
ውጪ ነፍስ
ግቢ ነፍስ
ያወረጫጨኛል
ልቤ ያመነታል! ተኝቶ መንቃት።
እያፈራረቀ ሕልምና ቅዠት
ምን ይሏል አመሌን ሰስተዜ ማበድን?

ገጣሚው በሰንገ መገን ቤት ያሰናኛው “የሰላም ጀግና” የተሰኘ ግጥም ገጽ 36 ላይ ይገኛል። ሰንገ መገን የጀግንነት የኃይለኝነት የወኔ የአልበገር ባይነት ስሜት የሚገለጽበት የግጥም ቤት ነው። ለምሳሌ ያህል አንድ የህዝብ እነሆ

አንበሳና ጅብ ውሃ ሲጠጡ
ባንድ አደፍርሰው ነገር አመጡ
ደግሞ ምንድን ነው ያህያ ቁጣ
ዘንጥላትና የመጣው ይምጣ

አቶ ንጋቱ ዳመና ሲፎክሩ ከሰማሁት የህዝብ ግጥም አንድ ሌላ ምሳሌ ደግሞ እንመልከት

ዱብ ዱብ ባይ እንደ በረዶ
በልጅነቱ በረሃ ለምዶ
ኩፍ ኩፍ ባይ እንደ ጉሽ ጠላ
አባቱ ነብር እሱ ግስላ

ዶ/ር ጋሻው ግን በዚህ የሽለላ የፉከራ የጀግና ቤት ለየት ባለ ደንብ (በተለይ በግጥሙ የመክፈቻ አንጓዎች) ስለሰላም ስለፍቅር የሚከተለውን ከትቧል። ወዲያውም ጀግና ማለት በፍቅር የሚያሸንፍ ለሰላም የሚገዛ ለአንድነት ዘብ የሚቆም ነው የሚል ፍካሬ ይዞ የመጣ ይመስላል። ይህን ግጥም ሳነብ ጋንዲ በሰላማዊ መንገድ እንቢኝ በማለት ላይ ያለው ብርቱ አቋም ውል አለብኝ። “Victory attained by violence is tantamount to a defeat for it is momentary” ብሎ ያለው ጋንዲ ታዲያ አሳመረ እንጂ መች አመረረ? ከዶ/ር ጋሻው የሰላም ጀግና ጥቂት ስንኞች እነሆ

የሰላም ጀግና

እንዳልበረረ ቆንጥር ለቆንጥር
አይበገሬው ጠላት ሲያባርር።
የፋሺስት ጌታ የባንዳ ጌታ
ድንበር ሰባሪ የማይፈታ።
የሰላም መንፈስ የተዋለደው
ጦርን በሰላም ለውጦ ሲያየው።
አልተኩስ አለ ለናቱ አዝኖ
አልተኩስ አለ ላባቱ አዝኖ
አልተኩስ አለ ለጎቱ አዝኖ
አልተኩስ አለ ላጎሩ አዝኖ

ታሰሮ በፍቅር በሰላም አምኖ።
ዝናኑ ፍቅሩ ካርታው አንድነት
የሰላም ጀግና የሁሉ አብነት
ሃይማኖት ግብሩ ጠብመንጃው ዕውነት
ሰንደቅ አላማው የሱ መቀነት

.....
ከወጣ ፋኖ ቤቱን አቃጥሎ
ምህላ አይፈታው ከገባ ዘሎ።
ሰማዩ ጣሪያው ግድግዳ ቢሹ
ድንጋይ ትራሱ ጨፌው ፍራሹ
አይቀጡ ቀጪ የትም ቢሸሹ
ተዉ ምክሩ! አታስመርሩት
የሰላም ጀግና ልቡ እንዳይሸፍት።

የዶ/ር ጋሻው ተጠቃሽ የፍቅር ግጥም ርእሷም “ፍቅር” ነው። ከሱ በፊት ግን የገብረክርስቶስ ደስታን
“ያገረሽ ፍቅር” እንተከዘበት

የሰማይ አሞራ፣
ላዋይህ ችግራን፣
ብረር ሂድ ንገራት፣
ከትልቁ ዛፍ ስር፣
ድሮ በልጅነት፣
ከተጫወትንበት፣
ከትልቁ ዛፍ ስር አታጣትም ፍቅራን፣
ብረር ሂድ ንገራት ንገር መናፈቁን።

ገጽ 68 ላይ የሰፈረችው የዶ/ር ጋሻው ‘ፍቅር “እንደሚከተለው ትነበባለች

ፍቅር

ልሰርቃት አልቻልኩኝ ልትሰርቀኝ አልቻለች
በዐይኖቿ ብቻ አመንኩ ወዳኛለች
መስረቅ ባይቻላት ባይኗ ልቤን ሳበች
ሳማት እኖራለሁ መች በኔ ቆረበች።
እንኳን ተመልክቻት ስሟን ሲጠሩብኝ
ያቅበጠብጠኛል፣ ልቤ ይበተናል፣ ፍቅሯ ሲነግሱብኝ።
ሕይወትና መውደድ አብሮ ሲጠመር
ለካ ፍቅር ኖሯል የመኖር ምስጢር!
መስረቅ ባይቻላት ባይኗ ልቤን ሳበች
ሳማት እኖራለሁ መች በኔ ቆረበች።
በትዝታ ብቻ ግጥሜ ሆና ቀረች።

ስንኞች ከባህር ማዶ ሁለት ጉራማይሌ ግጥሞችን ይዘለች። ጉራማይሌነታቸው አማርኛ በእንግሊዝኛ ነው።
{ ባማርኛ በተጻፉ ግጥሞች ጣልቃ የእንግሊዝኛ ቃላትና ሃረጎች/ስንኞች ሲስማሙ አማርኛ በእንግሊዝኛ
ጉራማይሌ ይሰኛሉ ብለን ብንነሳ በእንግሊዝኛ በተጻፉ ግጥሞች ጣልቃ ያማርኛ ቃላትና ሀረጎች ሲገኙ
ያንን የእንግሊዝኛ አማርኛ ጉራማይሌ ብሎ ለመጥራት ያመቸናል} ታዲያ የዶ/ር ጋሻው ያማርኛ

እንግሊዝኛ ጉራማይሌዎች ፲፮ 23 “የደቂቃ ተውኔት” በሚል ርእስና እና ፲፬ 34 ‘ዌር ኢዝ ስሪ ናይንቲ ፋይፍ” በሚል ርእስ ሰፍረዋል። “ከደቂቃ ተውኔት” ጥቂት ስንኞች የደቂቃ ተውኔት

እናትና ልጅ “በሰብዌይ” ጎዳና፣
ተያይዘው መጡ ባቡር ለመሳፈር

.....
ባቡር ከቶች አለ
መብራት እያበራ ደረሰኩኝ እያለ።
በራሪው ባቡር ውስጥ እናት ቀድማ ገባች
ዘወር ብላ ብታይ ልጅቷ ቀርታለች።
ያገር ያለህ ብላ ጭኸቷን ለቀቀች
በሁለት እጆቿ እናት በሩን ያዘች።
ልጅትም የናቷን ጭንቀቷን አስተውላ
እንደማትቀር ገብቷት እንዲሁ ነሁልላ
Don't worry
Don't worry

ብላ ብትነግራትም
መቼ ትሰማለች!

.....
ሌላው የገጣሚው ጉራማይሌ “ዌር ኢዝ ስሪ ናይንቲ ፋይፍ” በሚል ርእስ የቀረበው ነው።

ባያመቼው ሥፍራ በሰፊው ጎዳና በታላቁ መንገድ
የመኪና ዐይነት ባምስት ረድፍ ሲነጉድ፣
ስፕሪንግፊልድ ባልቲምር ከኳስ ማታ ምላሽ
አንዲት ቀንበጥ ዛላ ዘ ነገደ ሃበሽ

.....
“ወዴት ነው?” አለችኝ ስሪናይንቲ ፋይፍ
በፈረንጆች ቋንቋ በኢትዮጵያ አፍ
ዌር ኢዝ ኢት? አለችኝ ጉራማይሌ ቋንቋ
ዌር ኢዝ ኢት? ዌር ኢዝ ኢት? ስሪናይንቲ ፋይፍ
በፈረንጆች ቋንቋ በኢትዮጵያ አፍ
መልሴንም ሳትሰማ ወደ ፊት በረረች፣ ካይኔ ተሠወረች
ፍጥነቷን ጨምራ በሰማንያ አምስት እያከለፈለፈች
“Three Ninty five” ን እንዳደናገረች
ያቺ ምስኪን ወጣት ነገደ ሃበሻ
መሄጃ ብቻ እንጂ የሌላት አድራሻ
እምን ገብታ ይሆን?
መንገድ አድራ ይሆን?
እላለሁ ዘንድሮም ውል ስትልብኝ
ምነው ረጋ ባለች ምነው በሰማችኝ
የልቤን አድምጣ በተሰወረችኝ
አስረዳት ነበረ ሰምታኝ በነበረች

ለጥያቄዋስ መልስ ራሷ ነበረች።

በዚህ ግጥም የተሳለችው ኢትዮጵያዊት ገጸ ሰብ ቸኮላ ስታብዛ መንገድ ባክና እንደምትቀር የተተነበየ ይመስላል። ልጇቱ መንገድ የምትጠይቅበትን ቋንቋም ጠንቅቃ ያወቀች አይመስልም ለዚህም ይሆናል ገጣሚው “Three ninety five” በልጅቷ ልሳን ሲነገር ‘ስሪናይንቲ ፋይፍ’ ብሎ የለየው። የግጥሙ መቼት ሰሜን አሜሪካ Baltimore ነውና በአገሩ ያለውን ያነጋገር ዘዩ /ACCENT/ ኮረዳዩቱ አልተረዳችውም። “በፈረንጆች ቋንቋ በኢትዮጵያ አፍ” ን ልብ ይሏል

“ወዴት ነው?” አለችኝ ስሪናይንቲ ፋይፍ
በፈረንጆች ቋንቋ በኢትዮጵያ አፍ
ዌር ኢዝ ኢት? አለችኝ ጉራማይሌ ቋንቋ
ዌር ኢዝ ኢት? ዌር ኢዝ ኢት? ስሪናይንቲ ፋይፍ
በፈረንጆች ቋንቋ በኢትዮጵያ አፍ

የግጥሙ መቋጫ ላይ ለጥያቄዋስ መልስ ራሷ ነበረች ተብሎ መነገሩም ይህንኑ የኮረዳዩቱን የቋንቋ እጥረት ለማመልከት የተሰጠ አጎላማሽ ጥቁምታ ነው። በአማርኛ ስነግጥም በርካታ ጉራማይሌያዊ ግጥሞች ይገኛሉ። ከሜሪ አርምዴ ዘፈኖች አንድ አንዳ።
ያገር ልጅ በመኒ
ይለወጣል ወይ
ያገር ልጅ በቤሳ ያገር ልጅ በገንዘብ
ይለወጣል ወይ
ሲሞቱ የሚቀብር ሲታመሙ የሚያይ

በትምህርት ቤት ሲነገሩ ከሰማሁዋቸውና ባቃሌ ከማስታውሳቸው የህዝብ ጉራማይሌዎች መካከል አንዱን መንቶ እነሆ

አይደለሽ አኒማል አይደለሽ እስቶን
ፕሊስ አንደርስታንድ የነገርኩሽን

ሌላው ከህሊናዬ ያልጠፋ ውብ የእንግሊዝኛ አማርኛ ጉራማይሌ የነቢይ መኮንን “የማበጃ ሰዓት ቁጥር 2’ ንዑስ ርእስ “ጨረቃና የሱፍ አበባ” ነው። ይህ ግጥም ከርእሱ ወረድ ብሎ “እንደመግቢያ” አኑሯል አርዕስቱ በአማርኛ ግጥሙ በእንግሊዝኛ ይሄ ነን እኛ። ይላል የነቢይ ስሙር ብእር።

I know a moon
I know a sunflower
But even in my romantic days
I never swallowed a moon
(ማነው ጨረቃን የዋጠ?
በፍቅር ከነፍኩኝ ብሎ
ድንቡል ዶቃን የሰለቀጠ?) የሚል ቀሽም የባረቀ ስንኝ ተግ አለብኝ። ወደ ነቢይ ግጥም ልመልሳችሁ
And yet kept saying:
ጨረቃ ድምቡሎቃ
አጼ ቤት ገባች አውቃ
And once by poetic providence

I readily swallowed a sunflower
With the help of a glass of a smiling wine
Everything changed upside down
A sunflower tasted as an emerging moon!
And then I asked: Is blue dominating yellow?
Or orange kissing mellow?
Or is the world smiling slow?!
Are we colour dominated? Or is an over-saturation,
of love maddening season?
of beauty born in us again?
O sure it is either the moon or the sunflower
That should answer such a question!!

እንደ ነቢይ ያለ የቃላት ጨዋታ ጌታ ካልሆነ በስተቀር ማነው 'But even in my romantic days, I never swallowed a moon' ብሎ የሚከትብ? ማነው "A sun flower tasted as an emerging moon!" ብሎ ጨረቃን እንደምትበላ እንጉዳይ እንደምትቀመስ ኅብስት ከመላስ የስሜት ኅዋሳችን አቆራኝቶ መንፈሳችንን የሚኮረኩር? "Orange kissing mellow" እና "the world smiling slow" ም እንዲሁ ውብ ገለጻዎች ናቸው። የግጥም አጠቃላይ መልእክት በልቦና ከሚፈጥረው ኃሴት በተጓዳኝ መልእክቱ የቀረበበት ቃል ሃረግና ስንፕ ኅብር ፈጥረው ሲፈኩ ያኔ ነው ግጥም ሉዓላዊ የሰነ ጽሁፍ ዘርፍ የሚሰኘው። የነቢይ መኮንን ግጥም መነሻ ሆኖን ወዳገራችን የግጥም ህትመት ባህል ስንገባ ጥቂት የማይባሉ ባለቅኔዎች በአማርኛ ቋንቋ ባሳተሟቸው የግጥም መጽሐፍት ውስጥ በእንግሊዝኛ በግእዝ በአሮሚፋና በሌሎቹም ያገራችን ቋንቋዎች የጻፏቸውን ግጥሞች ደብለቅ አድርገው ማሳተም ቀደም ባሉት ባለቅኔዎች የተሞከረ ፤ በዘመነኞቹ ገጣምያን ዘንድ ግን መዘውተር የጀመረ ልምድ መሆኑን ልብ እንላለን። በዚሁ አካሄድ ዶ/ር ጋሻው ስምንት የእንግሊዝኛ ግጥሞችን በመድበሉ ሲያካትት ምክንያቱንም አልሸሸገም።

"ከንታኪ ስቴት ዩኒቨርሲቲ (Kentucky University) የአመዛኙ ግጥሞቹ የትውልድ ስፍራና የኑሮዬም ግማሽ በላይ ዕድሜ ያለፈበት ተቋም እንደመሆኑ፤ ከአማርኛ ጎን በእንግሊዝኛ የተጻፉ ግጥሞች ጣልቃ እንዲገቡ ምክንያት ሆኗል፤ የባዕድ ልጅ ባዕድ ብሎ እንዳይወቅሰኝ።"

ዶ/ር ጋሻው በእንግሊዝኛ ቋንቋ የጻፉቸው ግጥሞች የሁለት ምሁራንን ይሁንታ አግኝተዋል። ዶ/ር ጄሪ ትራሜል የተዋጣላቸው ቅኔያት እንደሚያደርጉት ሁሉ የዶ/ር ጋሻው ስራዎችም ሁለንታዊ ተሞክሯችንን አስረግጠው ተርከዋል ሲሉን ዶ/ር ቶድ ዴቪስ ደግሞ በተለይ AGONY በሚል ርእስ የቀረበው ግጥም ስሜታቸውን እንደነካውና የታላቁ ባለቅኔ ሳሙኤል ኮለሪጅን DEJECTION እንዳስታወሳቸው አውስተዋል።

Agony
The agony of Creating:
I cry for not creating
I belittle my being
Old as I am, a child of myself
I aspire to be a poet, a creator of words,
Dancing a tango as the midwife of words.

ከኮሌጅ DEJECTION ጥቂት ስንኞች እነሆ

My genial spirits fall
And what can these avail

To lift the something weight from off my breast?
It were a vain endeavour,
Though I should gaze forever
On that green light that lingers in the west
I may not hope from outward forms to win
The passion and the life whose fountains are within.

ሌላው የዶ/ር ጋሻው ምርጥ የእንግሊዝኛ ግጥም SEARCHING FOR EXCELLENCE ነው። ይህ ግጥም ገጣሚው በመምህርነት ሙያው ሲያገለግል ከተማሪዎቹ ጋር የሚያደርገውን የመስጠት መቀበል ተራክቦ መሰረት አድርጎ የጻፈው ይመስላል።

Searching for Excellence
I thought them all
Down the lonely road . . .
I see dreamers
Peeling back the layers of knowledge
To master it all—

(የጥበብ ሸለፈት ተገልፍፎ

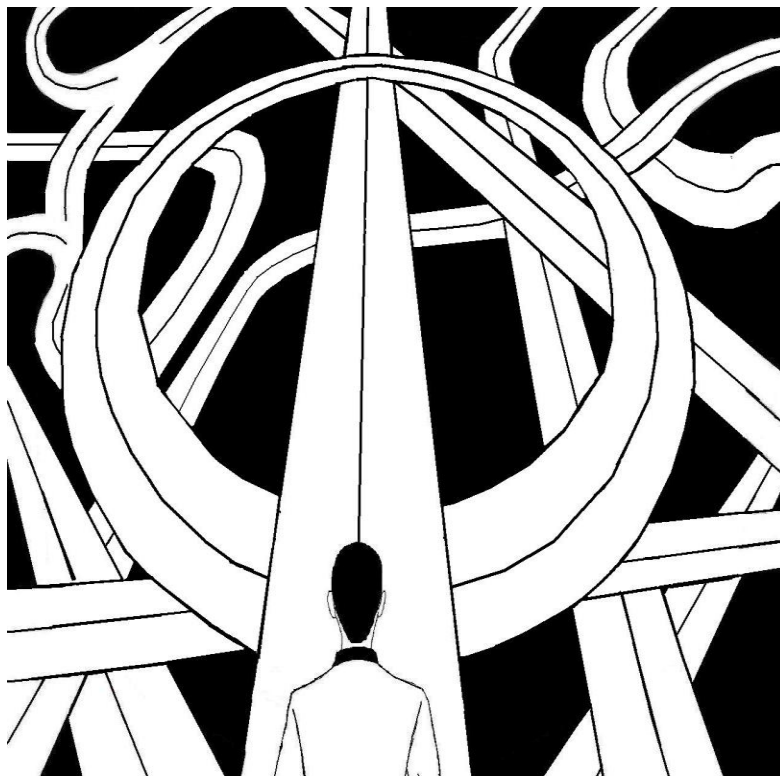
የጽልመት ካባ ተገፍፎ

ዙርያ ገባው ብርሃን መልቶበት

እልልታ ተናኘ ድንቁርና ረገፎ) የሚል ቀሽም ፋባይ ብጤ አሁንም ተግ አለብኝ። ወደ ዶ/ር ጋሻው ግጥም ልመልሳችሁ

Every quest is discovery
Every lecture is a renewal of life.
The price of new knowledge is suffering . . .

ሃዲስ ብርሃን ለማግኘት። የጥበብን ካባ ለመደረብ። በእውቀት ብርሃን ለማግኘት። መልፋት መጠየቅ መመራመር የግድ ነው የሚለን ገጣሚው እውቀት ጥበብ ምርምር መጨረሻው ማለቂያ የሌለው ሰላም ነው የሚል አንድምታ ይዞ የተነሳ ይመስላል።

ስንኞች ከባህር ማዶ መነሻ ሆኖን የጥበብን ወግ በቅምሻ ደረጃ አወጋን። ወጋችንን ከማብቃታችን በፊት የዶ/ር ጋሻው መድበል የፊት ሽፋን ወደ ወሰደን ጎዳና አቀናንና የ ROBERT FROST ን “The road not taken” አገኘን። የመጀመርያው አንጓ፤

Two roads diverged in a yellow wood,
And sorry I couldn't travel both
And be one traveler long I stood
And looked down one as far as I could
To where it bent to the undergrowth;

የ “ስንኞች ከባህር ማዶ” የሽፋን ስእል በበርካታ የተጠላለፉ ጎዳናዎች መግቢያ ላይ የቆመ ጎልማሳን ምስል አቅርቧል። የመንገዱ መብዛትና መጠላለፍ እንዲሁም የመጀመርያው ጎዳና ዋ በሚል ፊደል መበጀቱ ምስሉን እያየን ቆም ደመም ብለን እንድናስብ ይገፋፋናል። ጎልማሳው ፊት ለፊቱ ባለውና በቀናው ጎዳና እንዳይጓዝ ፣ዋ፣ የሚል አስበርጋጊ፤ አስጠንቃቂ መልእክት በጉልህ ተሰምሯል። ሰዓሊው ልጅ ዋህድ ሳህሉ ROBERT FROST ን አንብቦት ይሆን የሚል ሃሳብ ተግ አለብኝ። የሮበርት ሁለተኛ አንጓ፤

Then took the other as just as fair
And having perhaps the better claim,
Because it was grassy and wanted wear
Though as for that the passing there
Had worn them really about the same,

ግጥም ቅኔ ጥበብ በአዲስ ቅኝት ሲሰናኝ አንባቢን በዘላቂነት መጎዳኘቱ እሙን ነው። ለዚህም ይመስላል የሮበርት ገጸሰብ በቀናውና ብዙሃን ባለፉበት ጎዳና መጓዝን ያልመረጠው። ስንኞች ከባህር ማዶም በተመሳሳይ ፍካሬ ቀናውን ጎዳና ለማግኘት በርካታ ጥልፍልፍና አደናጋሪ መንገዶችን መሞከር ግድ ይላል የሚል አንድምታ ይዞ የመጣ ይመስላል። ከዚህም በተጓዳኝ ስንኞች ከባህር ማዶ በበርካታ ርእሶች በተለያዩ ያገጣጠም ብልሃቶች እንዲሁም በሁለት ቋንቋዎች መቅረቧን ለማጠየቅ ነው የሽፋን ስእሉ የተበጀው ብሎ መላ መምታትም ይቻላል። የሮበርት ሶስተኛው አንጓ

And both that morning equally lay
In leaves no step had trodden black
Oh, I kept the first for another day!
Yet knowing how way leads into another way,
I doubted if I should ever come back.

እንግዲህ እኔም ኪናዊ ወጌን ወደ መቋጨቱ ተቃረብኩ። አሁንም በደጋጎቹ አባቶቻችን አንደበት ሰላም ለኩልክሙ! ብዬ ከመሰናበቴ በፊት እነሆ የሮበርትን መዝጊያ አንጓ የምለው ከሰውዬው ቅኔ የመዝጊያ አንጓ ምን መማር እንችላለን? የሚል ቀሽም ጥያቄ ደንቅሬ ነው።

I shall be telling this with a sigh
Somewhere ages and ages hence:
Two roads diverged in a wood and I
Took the one less travelled by
And that has made all the difference.

ተፈጸመ